

Hỗ Trợ Tích Cực Hành Vi (Positive Behaviour Support PBS)

Trẻ biểu lộ hành vi khó chịu hoặc thách đố có thể làm cho gia đình và nhân viên của trường bực bội vô kể, nhất là cũng làm mất thì giờ. Hành vi có thể tạo ra thêm khó khăn phải giải quyết mới khiến trẻ tự kỷ chịu làm bài và sinh hoạt. Trong vài trường hợp hành vi khó chịu có thể làm trẻ bị gạt ra khỏi sinh hoạt mà em thích chơi.

Những điểm quan trọng về hành vi

'Trẻ có hành vi khó tính do một số nguyên do, hoặc có tính cá nhân như gặp khó khăn với việc liên lạc tỏ ý, hoặc về môi trường như thiếu kinh nghiệm thích hợp. Điều mà các em có chung là trẻ có lợi về mặt nào đó khi xử sự như thế – hành vi là phương tiện dẫn tới mục tiêu cho em. Các em đều cần nhiều cơ hội để cư xử tốt đẹp, và tìm những cách mới để xử sự sao cho chúng (không phải ta) có được thưởng nhiều hơn là hành vi khi trước.

(Emblem, Leonard, Dale, Redmont, & Bowes, 1998, p. 52)

'Xác định mục tiêu của hành vi trực trặc, hoặc rõ rệt hơn, xác định điều mà học sinh 'có được' hoặc 'tránh được' nhờ các hành vi này, có thể cho thông tin thiết yếu để việc soạn ra cách chỉ dạy và hỗ trợ, nhằm làm giảm hoặc loại trừ hành vi ngăn không cho trẻ học được trong lớp hoặc tham dự trong lớp.'

(Centre for Effective Collaboration & Practice, 1998, p.2, 3)

'Trong khi bạn đi tìm nguyên nhân, đừng bao giờ quên là bất cứ nguyên nhân bên trong ra sao, nhiều phần là con bạn không thể diễn tả được.'

(Notbohm, 2005, p. 78)

Ba ý kiến trên nhấn mạnh ý nghĩa của việc đề cập tới ý muốn nói nằm sau hành vi khó chịu. Hiểu được ý muốn nói hay nhu cầu này, nằm sau hành vi gây thách đố, cho ra căn bản để từ đó ta có thể soạn chương trình tích cực hỗ trợ.

PBS là phương pháp tương đối mới để giải quyết hành vi khó chịu. Nó gồm có:

- Xem xét mục đích của hành vi có tính thách đố
- Xem xét ảnh hưởng của môi trường vật chất đối với hành vi
- Dạy kỹ năng về hành vi sẽ thay cho hành vi trực trặc
- Xếp đặt môi trường để làm tăng cơ may có biểu lộ hành vi tích cực
- Tạo những cách tăng cường hành vi để khuyến khích việc học hành vi mới
- Những cách để áp dụng khi xảy ra hành vi trực trặc.

Tại sao có hành vi thách đố ?

Người ta cho rằng phần lớn hành vi trục trặc mà trẻ tự kỷ biểu lộ là nhằm vào một trong các mục đích sau:

- Để được chú ý
- Để thoát được chuyện gì hay người nào
- Để có được điều gì (vật cụ thể)
- Để thỏa mãn nhu cầu về giác quan
- Để biểu lộ cảm xúc

Thang điểm thẩm định động cơ thúc đẩy (Motivation Assessment Scale – Durand & Crimmins, 1990) là cách tính dễ dàng có thể giúp gia đình và nhân viên ở trường xác định vai trò hay mục đích của hành vi. Bảng câu hỏi cho phép xác định tình hình mà trong đó nhiều phần là trẻ sẽ xử sự theo một cách riêng biệt. Từ thông tin này, ta có thể có quyết định sáng suốt liên can đến việc soạn ra chương trình hỗ trợ tích cực.

Thang điểm này có miễn phí trên internet, trong trang web:

<http://www2.monacoassociates.com/masontheweb/index.aspx>.

sau khi điền vào bảng câu hỏi bạn sẽ có hiểu biết phần nào về tại sao hành vi xảy ra, và hành vi thay thế mà bạn cần dạy.

Thông tin thêm về việc xem xét ý mà hành vi khó chịu muốn bày tỏ được tổ chức Centre for Effective Collaboration and Practice soạn ra, có trong trang web:

<http://cecp.air.org/>.

Trang web này có thêm những cách xem xét để xác định ý nằm sau hành vi cũng như nhiều tài liệu, và dạy những cách đối phó cho gia đình và thầy cô.

Trung tâm Centre on the Social and Emotional Foundations for Early Learning, (University of Illinois) cho thông tin và cách thức đào tạo để làm việc với trẻ nhỏ có hành vi khó khăn (tuy đa số thông tin hiện thời là cho trẻ lớn hơn). Xin vào trang web sau:

<http://www.vanderbilt.edu/csefel/>.

Khi vào trang này rồi, hãy xem phần tài liệu vì có rất nhiều thông tin, cách thức và những nơi hỗ trợ.

Ta có thể làm gì đối với hành vi thách đố ?

Một khi bạn nhận xét thấy là có thể có lý do nằm sau hành vi khó chịu, có nhiều phương cách để làm giảm cơ may hành vi sẽ xảy ra, chúng gồm có:

- Dạy kỹ năng giao tiếp (thí dụ biết chờ đợi, ngắt lời, thay phiên)
- Dạy kỹ năng tình cảm (thí dụ biết làm gì khi buồn rầu, hiểu tình cảm của người khác)
- Dùng vật liệu hỗ trợ bằng hình (thí dụ dùng hình ảnh, cử chỉ, vật thật)
- Biết đối phó với sự chuyển tiếp giữa hai sinh hoạt (thí dụ dùng đồng hồ tính giờ timer, bảng thông lệ bằng hình)
- Soạn những câu viết sẵn

- Dạy hành vi thay thế (thí dụ trẻ chạy ra khỏi lớp như là cách để 'thoát', vậy dạy em dùng 'thẻ đi ra'. Dạy trẻ có thể ngồi yên lặng một lát ở đâu trước khi vào lớp trở lại).
- Tạo liên hệ vững chắc giữa gia đình, trẻ và nhân viên trong trường
- Áp dụng thông lệ rõ ràng và trước sau như một
- Dạy trẻ phải làm gì, hơn là bảo em đừng làm gì
- Dạy cách chọn lựa
- Dùng thẻ có hình gợi ý – đặc biệt cho em thấy hành vi cần làm trong tình trạng này là gì
- Tạo cơ hội thích hợp hơn để thỏa mãn nhu cầu về cảm quan
- Dạy trẻ hỏi xin để có sinh hoạt thích hợp về cảm quan
- Chia việc khó khăn thành nhiều phần nhỏ, dùng hình để nhắc mỗi chặng.

Ngăn không cho tình trạng leo thang

Trong giai đoạn áp dụng chương trình PBS, có thể vẫn còn tình trạng mà hành vi khó chịu biểu lộ.. Có vài trường hợp hành vi này có thể nguy hiểm cho trẻ và / hoặc cho người khác gần đó. Xin nhớ rằng nếu tình trạng đã tới mức này thì chuyện cần làm là giữ cho mọi người được an toàn. Dưới đây là vài cách để trợ giúp trong lúc như vậy.

- Giữ bình tĩnh
- Theo kế hoạch về hành vi
- Đề ý những dấu hiệu báo trước lúc sớm sửa – sự thay đổi trong hành vi
- Nói chậm rãi, rõ ràng và dùng hình để trợ giúp
- Đưa ra chỉ dẫn rõ ràng – chỉ vài chữ mà thôi
- Hãy kiên nhẫn
- Hãy uyển chuyển
- Cho chọn lựa hoạt động làm dịu xuống
- Làm mất đi hay làm giảm sự lo lắng nếu được
- Loại bỏ những vật gây nguy hiểm
- Cho có rộng rãi, đừng dồn chật chội

Và cuối cùng,

'Sẽ có nhiều lúc chán nản mệt nhọc khi sự nổi xung của con bạn không có căn nguyên thấy được ngay. Có thể chưa có lúc nào trong đời mà bạn thấy cần phải làm thám tử như thế, và tôi không hề gợi ý rằng học đối phó với sự nổi xung của con bạn là chuyện dễ, nhưng nhất định nó là một mảnh trong bảng ghép hình về chứng tự kỷ mà ai chịu đi tìm sẽ có được câu đáp. Đó là một trong những kết quả đặc biệt đáng nói nhất mà tôi có được.'

(Notbohm, 2005, p. 93)

Australian Government
**Department of Education, Employment
 and Workplace Relations**

peac
 Partnerships between
 Education and the
 Autism Community

Autism Spectrum Australia (Aspect)
 Autism SA
 Autism Queensland
 Flinders University SA
www.positivepartnerships.com.au